

Mergellandschaap op de Sint-Pietersberg

In het uiterste zuiden van Limburg loopt de kudde Mergellandschapen van de Sint-Pietersberg. De kudde is sinds twaalf jaar in handen van Natuurmonumenten. Daarvoor was een stichting de eigenaar. Beheerder is Els Jetten. Zij houdt tevens de registratie van het stamboek Oos Mergelland Sjoap bij.

Met deze kudde worden twee doelen gediend. Aan de ene kant vormt Natuurmonumenten met dit erkende fokcentrum een hoeksteen van het voortbestaan van het Mergellandschaap. Aan de andere kant zorgt de kudde dat in het gebied de begroeiing op natuurlijke wijze in stand wordt gehouden.

De kudde graast gewoonlijk op de Sint Pietersberg, dus midden in het mergelland. In het naseizoen worden in de omgeving van Gulpen ook wel graslanden nagegraasd.

De begrazing staat in het teken van natuurbehoud. De begroeiing is er niet voor de schapen, maar de schapen zijn er voor het behoud en de diversiteit van de begroeiing. Dat maakt het wel moeilijk, want er moet ook nog struweel blijven voor de vogels die in het gebied wonen. Schapen hebben een hekel aan houtige opslag, daar vreten ze niet van. Toch moet de begroeiing in de hand worden gehouden. En er moet een evenwicht zijn tussen de gezondheid van de dieren en de wensen voor het terrein. Daarom lopen er in de kudde een aantal geiten. Geiten hebben een ander graasgedrag dan schapen en ze knabbelen ook aan de houtige stengels.

Mergellanders grazen dus in een biotoop met deels houtige opslag. Dat maakt het hoeden wat moeilijker dan bij heideschapen, want er kunnen er altijd wel een paar

tussen de struiken verdwijnen. Daarom is het goed wanneer er ook een paar zwarte dieren in de kudde lopen, vertelt Els Jetten. De schapen grazen groepsgewijs en zullen dan ook groepsgewijs van de hoofdkudde afdwalen. Op een kudde van 100 tot 150 dieren mist men er niet zo snel één, dan moet je goed tellen. Wanneer er bijvoorbeeld dan vijf zwarte tussen lopen, dan is er een flinke kans dat de kudde compleet is als je alle vijf zwarte in het oog hebt. Blijft toch dat je aan het einde van de dag even moet tellen.

De schapen kunnen het hele jaar buiten zijn, maar in de winter zijn ze toch deels opgesteld. Er is een schaapskooi in Maastricht met een capaciteit van 150 dieren. Wel mooi, maar minder praktisch. Dan is de nieuwe stal in bij Brunssum beter. Hier is een aantal jaren geleden nabij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten een prachtige schuur gebouwd, ruim van opzet, met een goed binnenklimaat en praktisch ingerichte hokken. Hier is een werk- en verblijfsruimte voor de

Els Jetten

Kudde Mergellanders op de St.-Pietersberg

medewerkers en hier kunnen bezoekers worden ontvangen. Ten tijde van het bezoek van de redacteur waren de schapen voor een deel binnen. Twee groepen dieren liepen op weilanden in de omgeving. Dat was half maart, de winter liep net op een einde en de grond was nat en kleverig. Gras was er na deze winter nauwelijks, maar met een beetje extra voer bleven de schapen gezond en in redelijke conditie.

Fokkerij blijft knelpunt

De kudde bestaat al vrij lang, vanaf 1982/'83. Het begin was klein, met drie oaien. Maar wie hield zich toen ook bezig met dit ras? In het bekende boek van Anneke Clason wordt het niet eens vermeld. Pas door het werk van Henk Hillegers is het ras herrezen.

Langzamerhand is de kudde uitgegroeid tot de huidige omvang van 300 stuks geregistreerde Mergellanders. Dat geeft in fokmogelijkheden wel meer lucht, maar de situatie is nog steeds nijpend op het terrein van inteelt. Het knelpunt ligt bij de rammen. Er zijn nauwelijks rammen te vinden die onverwant of weinig verwant zijn.

Ras van het jaar Ras van het jaar Ras van het jaar

Voor vervanging van de kudde zijn jaarlijks 50 nieuwe dieren nodig. Dit kan goed met 130 fokooien. Met 30 ooien per ram zijn er vier rammen nodig. Het blijkt een moeilijke zaak om hiervoor passende rammen te vinden. Maar Els Jetten ziet dit als de weg om de kudde fokzuiver in stand te houden. Elk jaar in september wordt in de kudde geselecteerd. De goed rastypische dieren worden bij de ram gedaan. De uitstoot ooien en het overschot aan lammen wordt dan verkocht.

Voor handhaving van de omvang is dus minder dan de helft van de kudde nodig. De andere helft kan dan bijdragen aan

meer vleesopbrengst en dus een betere inkomenspositie. Want elk beetje extra inkomen is meegenomen.

Er wordt daarom gekruist met andere rassen om de beveleedheid van de nakomelingen te verbeteren. Het ras dat hiervoor wordt gebruikt is Suffolk. Met de kruislingen wordt niet verder gefokt.

In de voorbije jaren is ook wel geprobeerd om met andere rassen te kruisen, onder andere met het Franse ras Charolais. Dit is op beperkte schaal gebeurd, maar de resultaten waren niet succesvol. Vandaar dat hiervoor nu alleen de Suffolk wordt gebruikt.

Karakter voor de liefhebber

De Mergellander is een sober en handzaam dier. Je zult het weinig aantreffen dat schapen spontaan bij de bezoeker aan de handen komen snuffelen, zoals deze wel deden tijdens het bezoek van de redacteur. Natuurlijk speelde hierbij het seizoen een rol. Als er bijgevoerd wordt, komen de dieren sneller op je af dan in de zomer, wanneer dagelijks de ruimte in het graasgebied wordt opgezocht.

De Mergellander is tam en nieuwsgierig en dat is voor vele liefhebbers een extra reden om dit ras te gaan houden. ●

*Kudde Mergellandschapen
met zwarte ooi en lam*